

PROTOCOL

Ernstige Rekenwiskunde- problemen en dyscalculie

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Visie en uitgangspunten	3
Route.....	4
Wat levert de school aan?	5
Achtergrondinformatie.....	6

Inleiding

Om tegemoet te komen aan vragen van scholen en ouders over leerlingen met ernstige rekenproblemen en het vermoeden van, al dan niet vaststellen van dyscalculie heeft PRO8 beleid ontwikkeld.

Visie en uitgangspunten

- We werken op de scholen handelingsgericht en stemmen het onderwijsaanbod af op de mogelijkheden van de leerling.
- We nemen als uitgangspunt het landelijk protocol ERWD.
- De leerkracht heeft kennis van in dit geval de rekenwiskundige ontwikkeling.
- Vroegtijdige signalering en onderkenning, waar nodig extra ondersteuning (interventie).

Het protocol ERWD (zie onder) wordt op school gevolgd tot en met fase oranje. In fase oranje is het mogelijk dat de orthopedagoog verbonden aan school onderzoek doet met als doel om tot gerichte handelingsadviezen te komen.

Anders dan bij dyslexie maakt de diagnose dyscalculie niet dat een leerling in aanmerking komt voor begeleiding die bekostigd wordt door de gemeente of recht heeft op bepaalde voorzieningen. Voor de begeleiding op de basisschool heeft een dyscalculieverklaring geen meerwaarde. Dit geldt ook voor het voortgezet onderwijs. Het VO is verplicht om het advies van de basisschool over te nemen. Hierbij maakt de basisschool melding van de ernstige rekenproblemen zodat het VO hier rekening mee kan houden. Dit is niet gekoppeld aan een dyscalculieverklaring.

Bovenstaande maakt dat er vanuit onze scholen PRO8 door de daaraan verbonden orthopedagogen geen onderzoek wordt gedaan om eventuele dyscalculie vast te stellen. Wel zijn er mogelijkheden tot een handelingsgericht onderzoek en is er aandacht voor de sociaal-emotionele aspecten van het hebben van ernstige rekenproblemen.

Het staat ouders uiteraard vrij om bij een andere organisatie dan de school zelf een dyscalculieonderzoek bij hun kind af te laten nemen. De kosten hiervan komen voor eigen rekening.

Route

School	Acties	Betrokkenen
Signaleringsfase: fase groen/geel		
<p><i>Vroegtijdige signalering is de eerste stap naar preventie.</i></p> <p>We besteden aandacht aan opvallende vaardigheden (positief en belemmerend), afwijkende ontwikkeling en stagnatie op de toetsen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vanaf groep 1. - Observaties door de leerkracht (leerlingniveau). - Observaties door de IB-er (groepsniveau). - Analyse rekenactiviteiten. - Analyse toetsen (methode en gegevens leerlingvolgsysteem). - Rekenwerkgesprek met de leerling. - Oudergesprek. - Starten aanleg rekendossier. 	<p>Handelingsgericht werken door leerkracht en IB-er, overleg met ouders.</p>
Afstemmingsfase: fase geel		
<p><i>Het rekenaanbod wordt afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerling.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - De specifieke onderwijsbehoeften staan vermeld in het groepsplan. - Interventies worden hierop afgestemd. - Monitoring van de rekenontwikkeling van de leerling (kwantitatieve en kwalitatieve analyses, observaties, data). - Interventies worden beargumenteerd bijgesteld indien nodig. - Leerkracht (IB-er) houdt rekenwerkgesprekken met de leerling. - IB-er observeert in de klas. - Evaluatie minimaal elke 3 maanden (lkr en IB-er); kwantitatief en kwalitatief, schriftelijk vastleggen in rekendossier. 	<p>Leerkracht, IB-er, ouders: evaluaties, eventueel verdiepend onderzoek door school.</p>
Aanmeldingsfase: fase oranje		
<p><i>Er is sprake van geen of nauwelijks aantoonbare vooruitgang in de rekenontwikkeling van de leerling. Eventueel handelingsgerichte diagnostiek.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vanaf eind groep 5. - Rekendossier is up to date. - School meldt de leerling aan voor een bespreking in het ondersteuningsteam met i.i.g. de orthopedagoog verbonden aan school. 	<p>Leerkracht, IB-er, ouders en orthopedagoog verbonden aan school.</p>
Onderzoeksfase: fase rood		
<p><i>Diagnostisch onderzoek bij een externe organisatie, wat kan leiden tot het verlenen van een dyscalculieverklaring.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ouders ondersteunen in het zoeken van een externe organisatie. - Aanleveren van het rekendossier. - Faciliteren van onderzoeksmogelijkheden (onderzoekruimte, afspraken, e.d.). 	<p>Uitvoeren van het onderzoek door een externe orthopedagoog / psycholoog. Gesprek met school en ouders en school.</p>

Wat levert de school aan?

Het rekendossier bevat:

- HGW (HandelingsGericht Werken)-formulier waarvan minimaal fase 0 en 1 zijn ingevuld;
- overzicht van de gegevens uit het leerlingvolgsysteem;
- overzicht van de interventies: wat is er gedaan (in tijd, aanbod en door wie) en wat is het effect geweest?;
- analyse van de toetsen voorafgaande aan de laatst ingezette intensieve ondersteuning;
- evaluatie van deze ondersteuning (minimaal 6 maanden);
- beschrijving van de werkstrategie en werkhouding van de leerling;
- informatie van ouders en eventueel van de leerling zelf.

Het rekendossier wordt door de orthopedagoog en de intern begeleider samen bekeken. Mocht er aanleiding voor zijn dan kan in overleg met ouders nader handelingsgericht onderzoek naar intelligentie, of wellicht aandacht-/ geheugen worden gedaan.

Achtergrondinformatie

Werkdefinitie van ERWD

Circa 10% van alle leerlingen kampt met ernstige rekenwiskunde-problemen. Bij circa 2% van alle leerlingen kan deze problematiek benoemd worden als dyscalculie.

Ernstige rekenwiskundige-problemen kunnen ontstaan wanneer het gedurende langere tijd niet lukt om de juiste afstemming te realiseren van het onderwijsaanbod op de onderwijsbehoeften van de leerling.

Er wordt gesproken van *dyscalculie* als ernstige rekenwiskunde-problemen ontstaan ondanks tijdig ingrijpen, deskundige begeleiding en zorgvuldige pogingen tot afstemming. De problemen blijken hardnekkig te zijn. De rekenwiskundige ontwikkeling van de leerling wordt waarschijnlijk belemmerd door kindfactoren.

De verschijnselen bij dyscalculie zijn:

- er is een grote discrepantie tussen de ontwikkeling van de leerling in het algemeen en zijn / haar rekenwiskundige ontwikkeling;
- de achterstand is hardnekkig. De leerling laat, ondanks gerichte, deskundige begeleiding (te) weinig aantoonbare vooruitgang zien;
- de problemen zijn ontstaan vanaf het verwerven van de basisvaardigheden in het domein Getallen en Bewerkingen en beïnvloeden ook de ontwikkelingen op de domeinen Verhoudingen en Meten en Meetkunde (inclusief leerstoflijnen Tijd en Geld);
- zowel het automatiseren als het toepassen van de rekenkennis verloopt moeizaam.

Ernstige rekenwiskunde-problemen of dyscalculie?

In de praktijk is de grens tussen ernstige rekenwiskunde-problemen en dyscalculie moeilijk te trekken. Alleen met diagnostisch onderzoek door een orthopedagoog en vervolgens een periode van intensieve, deskundige begeleiding kan worden vastgesteld of het gaat om ernstige rekenwiskunde-problemen of dyscalculie.

Om van dyscalculie te kunnen spreken worden de volgende criteria gehanteerd:

- *criterium van achterstand:*
de rekenvaardigheid wijkt significant af van wat mag worden verwacht op basis van leeftijd, intelligentie en scholing (praktisch: bij een gemiddelde leerling → E-scores op de toetsen: zwakste 10%).
Vanaf groep 4: minimaal 3 meetmomenten een E-score en/of leerrendementen <50% (getoetst met methode-onafhankelijke toetsen en indien mogelijk de toetsen TTR of TTA).
- *criterium van didactische resistentie:*
deze achterstanden blijven bestaan ondanks een langere periode (minimaal anderhalf jaar) adequate remediërende instructie en oefening. Dat betekent zowel binnen de groep instructie en verlengde instructie en daarnaast specifieke instructie en ondersteuning gericht op de specifieke onderwijsbehoeften van deze leerling.
N.B. deze specifieke ondersteuning moet bestaan uit planmatige en gespecialiseerde RT, minimaal 6 maanden 2 keer per week minstens een half uur, naast de reguliere rekenlessen. In overleg zal bezien worden wat de mogelijkheden hiervoor op school zijn.

Intelligentie

Voor het verkrijgen van een dyscalculieverklaring gaat het ERWD-protocol uit van een totaal IQ van 70 of hoger, gelijk aan de voorwaarde bij een dyslexieverklaring. Rekenen-wiskunde is echter complexer dan lezen en schrijven. Aangeraden wordt om terughoudend te zijn met het verstrekken van dyscalculieverklaringen bij leerlingen met een totaal IQ tussen 70 en 85.

Observeren en analyseren van rekenprocessen

Het protocol ERWD biedt twee modellen als handvat aan om het denken en handelen van leerlingen te observeren, analyseren en interpreteren: het handelingsmodel en het drieslagmodel. Op basis hiervan kan de leerkracht het onderwijsaanbod nog beter afstemmen op de ontwikkeling en de onderwijsbehoeften van de leerlingen.